

Maria LESZ-DUK

(Częstochowa)

WARIANTY SYNTAKTYCZNE W ZAKRESIE KONSTRUKCJI Z WYRAŻENIAMI PRZYIMKOWYMI WE WSPÓLCZESNYM JĘZYKU POLSKIM

O szerzeniu się we współczesnym języku polskim struktur analitycznych zawierających wyrażenia przyimkowe pisano już wielokrotnie¹. Podkreślano także, że są nadużywane, szczególnie w języku prasy.

Natomiast nie zwrócono dotąd uwagi na fakt, że ta nadmiarowość konstrukcji analitycznych jest również wynikiem olbrzymiej ich wariacji (wariantowości). Istota wariacji zdaniem A. Heinza „sprowadza się do zwielokrotnienia danej jednostki systemowej, która pojawia się w postaciach różnych, lecz ekwiwalentnych jeśli chodzi o istotę owej jednostki”².

W tym artykule chcielibyśmy się zająć zagadnieniem wariacji składniowej w zakresie konstrukcji zawierających wtórne przyimki oraz związanymi z tym problemami kultury i poprawności. Rozpatrywane przez nas wyrażenia przyimkowe są w większości wypadków całkowicie wymienne i synonimiczne. Ich obecność w tekstach współczesnej polszczyzny jest jakby poszukiwaniem najlepszego sposobu wyrażania skomplikowanych relacji semantyczno-syntaktycznych. Analizowany materiał pochodzi z prasy, książek naukowych i popularnonaukowych oraz poradników. Ponadto przeprowadziliśmy ankietę³

¹ M. Kniaginina, *Struktury opisowe – znamiona cecha stylu dziennikarskiego*, „Język Polski” 1963, z. XLIII, s. 148–157; D. Buttler, *Innowacje składniowe współczesnej polszczyzny*, Warszawa 1976, s. 82–93; J. Anusiewicz, *Konstrukcje analityczne we współczesnym języku polskim*, Wrocław 1978, s. 148–159; *Właściwości składniowo-stylistyczne języka telewizyjnej polskiej (na materiale list frekwencyjnych)*, red. Z. Kurzowa, oprac. W. Cockiewicz i W. Śliwiński, Warszawa–Kraków 1989, s. 131–135.

² A. Heinz, *Pojęcie i rola wariantu językowego*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1974, z. XXXII, s. 139.

³ W ankiecie udział wzięło 50 studentów filologii polskiej. Mieli za zadanie uzupełnić 40 zdań podanymi wyrażeniami przyimkowymi i wypowiedzieć się na temat synonimiczności

wśród studentów filologii polskiej, którzy wypowiadali się na temat synonimiczności i poprawności konstrukcji z wyrażeniami przyimkowymi.

W artykule tym zajmiemy się wyłącznie najczęściej spotykanymi w materiale wariantami fakultatywnymi⁴, ponieważ w ich obrębie rodzi się najwięcej problemów dotyczących poprawności i kultury języka. Warianty fakultatywne to takie środki językowe, w których wymiana jednego wariantu na drugi nie powoduje zmiany znaczenia wypowiedzi, inaczej mówiąc, są to konstrukcje bliskoznaczne oraz wzajemnie podstawialne w wielu kontekstach. Takimi wariantami fakultatywnymi są liczne konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi oznaczającymi przede wszystkim stosunki przyczynowe, względu, rzadziej inne.

Bliskoznaczne i całkowicie wymienne w tekstach (także zdaniem ankietowanych studentów) są konstrukcje z wtórnymi przyimkami przyczynowymi o odcieniu znaczeniowym wynikowym i rezultatywnym⁵, typu: *w następstwie + D*, *w wyniku + D*, *w efekcie + D* i *w rezultacie + D*. Co do ostatniego wyrażenia *w rezultacie + D* SPP (s. v. *rezultat*) notuje, że lepiej używać *wskutek + D*, *na skutek + D*. Są to wyrażenia nie zleksykalizowane; w formie dopełniacza pojawiają się wyłącznie rzeczowniki abstrakcyjne, najczęściej wśród nich nazwy czynności. Oto przykłady: *W następstwie ukąszeń jadowitych węży umierają [...] setki ludzi*. Angora 22, nr 4 (1993 r.), *na niebezpieczeństwo narażają się kobiety w wyniku pewnych kuracji*. Kobieta 9, nr 50 (1992 r.), *W efekcie przekształceń stocznia przynosi zyski* Angora 14, nr 20 (1993 r.), *w rezultacie wieloletniej praktyki zbierackiej, [...] sprawę widział następująco*: Dzieje 116.

Rzadziej występują w analizowanym materiale oboczne konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi z *racji + D* i z *tytułu + D*. Należą one do książkowych sposobów wyrażania stosunków kauzatywnych. W formie dopełniacza występują rzeczowniki abstrakcyjne; są to *nomina actionis* i *essendi*, np.: *Jest to struktura marginalna, [...] ale godna uwagi z racji swej starodawności*. Pisark 48, *Camel [...] wystąpi o miliardowe odszkodowania z tytułu utraconych zysków*. Gazeta 2, nr 43 (1993 r.).

Znaleźliśmy jeden przykład użycia w formie dopełniacza rzeczownika konkretnego, np.: *Joan Crawford miała też kompleksy z racji szerokich ramion* Pani 51, nr 2 (1993 r.) – tutaj zdaniem ankietowanych studentów właściwy jest wtórny przyimek z *powodu* z dopełniaczem.

i poprawności uzupełnionych przez siebie zdań. Ponadto w 20 zdaniach z wyrażeniami przyimkowymi uznawanymi przez SPP za błędne mieli orzec, które z form są ich zdaniem niepoprawne, a które poprawne.

⁴ Por. D. Buttler, *Polskie warianty syntaktyczne w zakresie walencji wyrazów*, [w:] *Wariancja normy we współczesnych słowiańskich językach literackich*, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1977, s. 70–72.

⁵ Na temat rozwoju konstrukcji z wtórnymi przyimkami przyczynowymi pisze A. Pasoń, *Syntaktyczne sposoby wyrażania przyczyny w historii języka polskiego*, Wrocław 1976, s. 30–60.

Wariantami fakultatywnymi są również konstrukcje z wtórnymi przyimkami przyczynowymi *ze względu na+B* i *z uwagi na+B*. To drugie wyrażenie przyimkowe jest zaledwie tolerowane przez SPP, który pod hasłem „uwaga” zaleca używać *ze względu na+B* zamiast *z uwagi na+B*. W formie biernika występują rzeczowniki zarówno abstrakcyjne, jak i konkretne. Ankietowani studenci nie odczuwali wypowiedzeń z wyrażeniem *z uwagi na+B* jako niepoprawnych.

Oto przykłady: Podmiot zbiorowy wymagał orzeczenia w liczbie mnogiej *ze względu na* znaczenie mnogości. Pisark 20, handel zagraniczny odgrywa w niej coraz większą rolę zarówno *z uwagi na* zmiany w technice, [...] jak i *z uwagi na* zwiększanie się popytu Klawe 99, *Z uwagi na* dziecko musiała zrezygnować z pracy. Kobieta 15, nr 49 (1992 r.). Rozpatrywane konstrukcje są nacechowane semantycznie wobec alternującego z *powodu+D*, oznaczają oprócz przyczyny także dodatkowe treści 'licząc się z kims, czymś, biorąc pod uwagę kogo, coś, zważając na kogo, co'.

W większości omawiane dotąd konstrukcje z wtórnymi przyimkami przyczynowymi powstały w wyniku transformacji nominalizującej zdań podrzędnie złożonych okolicznikowych przyczyny.

Dużą wariantywnością cechują się także konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi na oznaczenie relacji względu (odniesienia)⁶. Zasadniczą funkcją tych wyrażen, zdaniem A. Kałkowskiej⁷ jest funkcja „meta” – odwołują się one nie do obiektu rzeczywistości, ale do tego, co myślimy, mówimy o nim, jak go interpretujemy, oceniamy. Relacja odniesienia daje się wyeksplikować jako: 'jeśli chodzi o...', 'co się tyczy...'.⁷

Najczęstszymi w badanym materiale są wyrażenia *w stosunku do+D* synonimiczne do *wobec+D* i *względem+D* oraz *w odniesieniu do+D*. Zaledwie tolerowane przez SPP jest *odnośnie do+D* i niepoprawne *odnośnie+D* (s. v. *odnośnie*). Słownik zaleca używać w tym przypadku wyrażenia przyimkowego *w stosunku do+D*. W formie dopełniacza występują tutaj rzeczowniki bez ograniczeń, zarówno konkretne, jak i abstrakcyjne. Oto przykłady najczęstszych wyrażen przyimkowych: dieta powinna zawierać nadmiar kalorii *w stosunku do* zapotrzebowania energetycznego. Ziolo 405, Dlaczego Zachód [...] jest zawsze tak stanowczy *wobec* Arabów, Gazeta 7, nr 7 (1993 r.), w przepisach [...] nie ma nic o powinnościach Kolei *względem* pasażera Angora 16, nr 11 (1993 r.), *W odniesieniu do* innych towarów sprzedawca jest obowiązany przyjąć reklamację, Łętow 58.

Nie zalecane jest wyrażenie *odnośnie do+D* i niepoprawne *odnośnie+D*, np.: Czy mąż jest równie wymagający *odnośnie do* swojej żony? Pani 17,

⁶ A. Kałkowska proponuje zastąpić pojęcie *względu* bardziej jej zdaniem adekwatnym pojęciem *odniesienia* w artykule *Uwagi o relacji odniesienia w języku polskim*, [w:] *Studia z polskiej składni historycznej II*, Wrocław 1978, s. 37–57.

⁷ *Tamże*, s. 40.

nr 4 (1993 r.), snuje techniczne paralele *odnośnie desek*, Angora 21, nr 6 (1993 r.). Ankietowani studenci w większości określili te wyrażenia przyimkowe jako nieodpowiednie pod względem stylistycznym, natomiast za niepoprawne uznało je 15 osób spośród 50.

Synonimicznymi i całkowicie wymiennymi (potwierdzają to także wyniki przeprowadzonej ankiety) są konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi *co do+D* i *pod względem+D* w znaczeniu 'w sprawie czegoś, odnośnie do czegoś'. W formie dopełniacza występują rzeczowniki abstrakcyjne, najczęściej *nomina actionis* i *essendi*, ale także i inne. Oto przykłady: Malina nieco przewyższa jeżynę *pod względem zawartości błonnika*, Zawist 14, Drugi *co do ważności* czynnik [...] to stan opon, Klim 53.

Również bliskoznaczne i w większości wzajemnie podstawialne są wyrażenia w *sprawie+D*, *na temat+D* oraz *w kwestii+D*. W formie dopełniacza używane są rzeczowniki bez ograniczeń, najczęściej jednak są to rzeczowniki abstrakcyjne. Oto przykłady: zorganizowano spotkanie w *sprawie pracy* dla szwaczek, Gazeta 10, nr 31 (1993 r.), Wypowiadali się w *kwestii aborcji* impulsywnie. Pani 4, nr 7 (1993 r.), *Na temat* danej osoby dużo można się dowiedzieć z pracy mięśni ust. Angora 9, nr 5 (1993 r.). Bardzo często występuje w tekstach wyrażenie przyimkowe *na temat+D*, które według SPP (s. v. *temat*) jest nadużywane, najrzadziej pojawia się w *kwestii+D*, mające charakter książkowy.

Także synonimiczne są konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi w *zakresie+D*, w *dziedzinie+D*, w *sferze+D*, *na polu+D*, *na gruncie+D*, *na obszarze+D* oznaczające relację względu (odniesienia). Zalecanym przez SPP jest wyrażenie w *zakresie+D*, natomiast w *dziedzinie+D* jest nadużywane, zwłaszcza w stylu publicystyczno-dziennikarskim (SPP s. v. *dziedzina*). Pozostałe wyrażenia występują bardzo rzadko po dwa do czterech przykładów w naszym bogatym materiale. W formie dopełniacza obecne są rzeczowniki abstrakcyjne, najczęstsze wśród nich to nazwy dyscyplin naukowych.

Oto przykłady: medycyna wkroczyła na nieznaną gruntu – w *zakresie eksperymentów* medycznych. Angora 9, nr 50 (1992 r.), wolność w *dziedzinie myśli* stała się naprawdę realną możliwością, Angora 2, nr 2 (1993 r.), Wszystko, co w *sferze seksu* odbywa się wbrew woli kobiety jest gwałtem, Angora 17, nr 6 (1993 r.), działał *na polu ludoznawstwa* ponad pół wieku. Dzieje 189, pozostawił *na gruncie naszej folklorystyki* trwałe ślad, Dzieje 335, zjawisko konkurencji między dopełniaczem i biernikiem trwa nadal, choćby *na obszarze zdań* zaprzeczonych, Pisark 96.

Wariantami fakultatywnymi są konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi *na podstawie+D*, *na zasadzie+D* oraz uznanymi za niepoprawne przez SPP *na bazie+D* i *w oparciu o+B*. Oto przykłady: wyodrębnia się poszczególne grupy [...] krajów *na podstawie* różnych kryteriów Klawe 24, Jest to apel o zaszeregowanie tej nazwy [...] *na zasadzie konwencji* sponad języka naturalnego. Pisark 131, tylko *na bazie* szerokiej dokumentacji będzie można

przejsć do analizy faktów Angora 5, nr 40 (1993 r.), *W oparciu o zeznania świadków* sporządzono akt oskarżenia Gazeta 6, nr 38 (1993 r.). Wyrażenie *w oparciu o + B* zostało uznane w większości przez ankietowanych studentów za poprawne (z wyjątkiem 5 osób), natomiast wyrażenie *na bazie + D* za niepoprawne (z wyjątkiem 9 osób).

Bardzo częstymi wariantami fakultatywnymi w funkcji okolicznika warunku są konstrukcje z wyrażeniem przyimkowym *w razie + D*, które współwystępują z nie zalecanymi przez SPP (s. v. *wypadek*) w *wypadku + D*, *na wypadek + D* i niepoprawnym (s. v. *przypadek*) w *przypadku + D*. W formie dopełniacza używane są rzeczowniki abstrakcyjne, głównie nazwy czynności. Konstrukcje te powstały w wyniku nominalizacji zdań podrzędnie złożonych okolicznikowych warunku „gdyby p to q”⁸.

Oto przykłady: *W razie braku* butelek soki można przechowywać [...] w małych słoikach. Zawist 206, *w wypadku zmiany* sprzedawcy klient powinien zgłosić reklamację Łętow 34. [prezydent] zostawił podobno marszałkowi Sejmu, *na wypadek nieuchwalenia* budżetu, list Gazeta 1, nr 37 (1993 r.). Niepoprawne w *przypadku + D* zamiast *w razie + D* jest w zebranym materiale niezwykle częste, także ankietowani studenci nie dostrzegają błędu w wypowiedzeniach zawierających to wyrażenie przyimkowe, np.: *W przypadku pęknięcia* paska klinowego [...] dojechać do najbliższego warsztatu. Klim 108.

Również wariantami fakultatywnymi są konstrukcje zawierające wyrażenia przyimkowe *w kierunku + D* i *w stronę + D* określające, że czynność zdąża ku jakiemuś miejscu, przedmiotowi czy osobie. W formie dopełniacza występują tutaj rzeczowniki konkretne. Oto przykłady użycia takich wyrażen: tłum ruszył *w kierunku domu* Haniego. Polit 14, nr 17 (1993 r.), [posłanka] rzuca się *w stronę Stefana Niesiołowskiego*. Gazeta 4, nr 49 (1993 r.). W przytoczonych przykładach można użyć wyrażenia przyimkowego *do + D*, jednak w porównaniu z przyimkami wtórnymi jest ono mniej precyzyjne semantycznie.

Zdarzają się w materiale niepoprawne zastosowania omawianych wyrażen przyimkowych na oznaczenie okoliczności celu i względu (SPP s. v. *kierunek*). Wówczas w formie dopełniacza występują rzeczowniki abstrakcyjne, najczęściej nazwy czynności. Oto przykłady: Wysiłki *w kierunku opracowania* komentarza folklorystycznego [...] nie mogą [...] zahamować zbieractwa pieśni. Dzieje 159 (powinno być: *w celu opracowania* komentarza), Sekcja miała dawać inicjatywę *w kierunku* świadomej i celowej *pracy* nad entografią polską, Dzieje 144 (powinno być: *co do* świadomej i celowej *pracy*), Zmiana w kodeksie rodzinnym jest ukłonem prawa *w stronę światopoglądu* katolickiego. Angora 10, nr 48 (1992 r.), (powinno być: *wobec światopoglądu* katolickiego), uwaga naukowców skierowana jest więc *w stronę* praktycznego *przetestowania*

⁸ Por. *Gramatyka współczesnego języka polskiego, Składnia*, red. Z. Topolińska, Warszawa 1984, s. 279.

teoretycznych założeń Angora 18, nr 5 (1993 r.), (powinno być: *w celu przetestowania założeń*).

Studenci w ankiecie potraktowali te wypowiedzenia jako niepoprawne. Te błędne konstrukcje świadczą o tym, że wyrażenia przyimkowe *w stronę+D* i *w kierunku+D* leksykalizują się pozbywając się znaczeń konkretnych lokatywnych na rzecz bardziej abstrakcyjnych celu i względu.

Wariantami synonimicznymi są konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi *w postaci+D*, *pod postacią+D*, wymiennymi w ograniczonym zakresie z wyrażeniem *w formie+D* na oznaczenie sposobu czynności 'w kształcie czegoś, jako coś'. SPP (s. v. *postać*) notuje, że wyrażenie *w postaci+D* jest często nadużywane. W formie dopełniacza występują rzeczowniki abstrakcyjne. Oto przykłady: pani Eliza [...] obiecuje współpracę *w postaci artykułu* o ludowej botanice. Dzieje 269, Ci ostatni występują niekoniecznie *pod postacią* czystej energii. Angora 18, nr 5 (1993 r.), roślinie również wywóz kapitału *w formie inwestycji* bezpośrednich, Klawe 220.

Do wariantów fakultatywnych zaliczymy także konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi *na drodze+D* i *w drodze+D*. Są to konstrukcje zaledwie tolerowane przez wydawnictwa poprawnościowe, a SPP (s. v. *droga*) zaleca zamiast nich używać wyrażeń przyimkowych *przez+B*, *za pomocą+D*. Oto przykłady: Dochodzi do nich *na drodze kontaktów* bezpośrednich Pisark 7, Sprzedaż detaliczna jest dokonywana w sklepach *w drodze zawarcia* umowy sprzedaży Łętow 28. Po przyimku występują tu rzeczowniki abstrakcyjne, a konstrukcje tego typu oznaczają czynnik pomocniczy. Studenci w ankiecie uznali je za poprawne.

Bliskoznaczne są również konstrukcje z wyrażeniami przyimkowymi *za pomocą+D* i *przy pomocy+D*. SPP (s. v. *pomoc*) notuje, że poprawne są wyłącznie warianty: *za pomocą czegoś*, ale *przy pomocy kogoś*. Jednak w analizowanym materiale bardzo często spotyka się użycia niepoprawne: *za pomocą kogoś* i *przy pomocy czegoś*, np.: kolonizowanie peryferiów *za pomocą Jawajczyków* jest sposobem na utrzymanie jedności państwa. Polit 22, nr 15 (1993 r.), próbowano m. in. *przy pomocy etymologii* dociec znaczenia owych najdawniejszych podań. Dzieje 236. Tylko 9 studentów na 50 uważało, że zacytowane zdania są niepoprawne.

Przyczyny szerzenia się konstrukcji analitycznych z wtórnymi przyimkami są różnorodne. Nadmiarowość struktur przyimkowych i ich wariantywność wiąże się przede wszystkim z nominalizacją⁹ współczesnego języka polskiego. Z jednej strony stosowane są szeroko transformacje nominalizujące, które stają się osią konstrukcyjną rozbudowanego zdania pojedynczego, np.: *Jan*

⁹ Na temat nominalizacji współczesnego języka polskiego, zob.: A. Wierzbicka, *Hipotaksa i konstrukcje nominalne*, „Pamiętnik Literacki” 1962, z. I, s. 195–216, *Właściwości składniowo-stylistyczne...*, s. 213–219; A. Grybosiova, *Spoleczna waloryzacja wariantów językowych*, [w:] *Wariancja w języku*, red. S. Gajda, Opole 1991, s. 31–35.

nie poszedł do szkoły z powodu przeziębienia – Jan nie poszedł do szkoły, ponieważ się przeziębził. Z drugiej strony teksty współczesne nasycone są przede wszystkim rzeczownikami¹⁰, szczególnie rzeczownikami odczasownikowymi i odprzymiotnikowymi, co czyni wypowiedź bardziej abstrakcyjną w porównaniu z wypowiedziami konkretnymi, opartymi na większym udziale czasowników.

Ponadto nadmiarowość struktur przyimkowych wiąże się z tendencją do semantyzacji¹¹, czyli do wyrazistego różnicowania znaczeń. Takie konstrukcje analityczne nazywają najbardziej skomplikowane i różnorodne treści o wysokim stopniu abstrakcji, uwypuklają subtelne odcienie znaczeniowe, co nie jest w pełni możliwe wśród okoliczników wyrażanych przyimkami pierwotnymi. Przyimki wtórne jako precyzyjniejsze wypierają przyimki pierwotne, np.: *droga na zamek – droga w kierunku zamku, powiedzieć coś o profesorze – powiedzieć coś na temat profesora.*

Na zakończenie poprobujemy sformułować ocenę normatywną tego procesu. Nie jest to sprawa prosta. Z jednej strony wiele z przytoczonych wariantów składniowych SPP traktuje jako niepoprawne lub nie zalecane i również ankietowani studenci wyrażają się negatywnie w sprawie użycia niektórych wyrażeń przyimkowych, choć nie są pod tym względem tak rygorystyczni jak słownik. Z drugiej jednak strony tendencja do szerzenia się rozbudowanych struktur analitycznych jest procesem ogólnoeuropejskim, obserwowanym w wielu nowożytnych językach. Z tego względu, zdaniem D. Buttler¹², proces ten należy uznać za progresywny, prowadzący do precyzacji funkcji semantyczno-składniowych w strukturze zdania. Dlatego też konstrukcje tego typu, jeśli są dostatecznie ustabilizowane i rozpowszechnione, powinny stopniowo uzyskiwać aprobatę normatywną.

Kwestią dyskusyjną, wymagającą oceny normatywnej, jest również wariacja omawianych wyrażeń przyimkowych, ich duża synonimiczność i niemal nie ograniczona wymiennność w wielu kontekstach. Ta nadmierna wariacja nie zasługuje na aprobatę, ale ma zapewne charakter przejściowy, gdyż zjawisko całkowitej jednoznaczności i wymienności występuje w rozwiniętych językach dość rzadko z powodu silnie przejawiającej się tendencji do różnicowania znaczeniowego związków obocznych. Z biegiem czasu synonimiczne warianty bądź zanikają (obserwuje się zanik *wedle + D* na rzecz *według + D*), bądź różnicują znaczeniowo, przez co następuje niwelacja ich wariantowości¹³.

¹⁰ W słownictwie prasowym występuje 62% rzeczowników, pozostałe 38% przypada na inne części mowy; por. M. Kniaginina, W. Pisarek, *Język wiadomości prasowych*, Kraków 1966, s. 49.

¹¹ Zob. D. Buttler, H. Kurkowska, S. Satkiewicz, *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*, Warszawa 1973, s. 352–354.

¹² *Tamże*, s. 354–355.

¹³ O pozytywnej roli wariacji w rozwoju języka pisze I. Bajerowa, *Znaczenie wariacji w ewolucji języka ogólnego*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1983, z. XL,

Wariancja wyrażen przyimkowych jest przez mówiących pojmowana jako chwiejność, brak stabilizacji normy (ankietowani studenci wyrażali taką opinię). Przeciętny użytkownik języka nastawiony jest krytycznie wobec wariancji i domaga się od językoznawcy czy nauczyciela zdecydowanej odpowiedzi, która z form obocznych jest poprawna, a która błędna.

WYKAZ CYTOWANYCH ŹRÓDEŁ I OBJAŚNIENIA ICH SKRÓTÓW

- Angora – „Angora”, tygodnik, lata 1992, 1993.
 Dzieje – *Dzieje folklorystyki polskiej 1864–1918*, red. H. Kapeluś i J. Krzyżanowski, Warszawa 1982.
 Gazeta – „Gazeta Wyborcza”, dziennik, lata 1992, 1993.
 Gumow – J. Gumowska, *Dom bez tajemnic*, Warszawa 1990.
 Klawe – A. J. Klawe, *Zarys międzynarodowych stosunków ekonomicznych*, Warszawa 1981.
 Klim – Z. Klimicki, R. Podolak, *Jeźdź samochodem Polski Fiat 126 p*, Warszawa 1990.
 Kobieta – „Kobieta i życie”, tygodnik, lata 1992, 1993.
 Łętow – E. Łętowska, Cz. Żuławska, *Komentarz do ogólnych warunków umów konsumenckich*, Warszawa 1986.
 Pani – „Pani”, miesięcznik, lata 1992, 1993.
 Pisark – K. Pisarkowa, *Historia składni języka polskiego*, Wrocław 1984.
 Polit – „Polityka”, tygodnik, lata 1992, 1993.
 SPP – *Słownik poprawnej polszczyzny*, red. W. Doroszewski i H. Kurkowska, Warszawa 1973.
 Zawist – Z. Zawistowska, *Owoce przez cały rok*, Warszawa 1990.
 Ziolo – *Ziotelecznictwo. Poradnik dla lekarzy*, red. doc. dr hab. A. Ożarowski, Warszawa 1983.

Мария Леш-Дук

СИНТАКТИЧЕСКИЕ ВАРИАНТЫ В КОНСТРУКЦИЯХ С ПРЕДЛОЖНЫМИ ОБОРОТАМИ В СОВРЕМЕННОМ ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ

Цель статьи заключается в описании синтаксических вариантов в области структур с вторичными предложными оборотами и связанные с этим проблемы культуры языка и языковой нормы. Рассматриваются структуры близкие по смыслу и взаимозаменимые в разных контекстах. Автор рассматривает синтаксические варианты в области обстоятельства цели, причины, условий, места и способа действия.

s. 19–23. Zdaniem autorki wariancja prowokuje normalizację, a normalizacja wytycza zasadniczy kierunek rozwoju języka ogólnego.